

ღ რ მ ე ბ

სურათებიანი დამატება

გაზეთის № 46.

კვირა, 28 თებერვალი 1910 წ.

დამატების № 9



მ. რ. ბ. ბ.

მეუღლენი

(ნაშთი წარსულისა)

ლალუა და მისი მეუღლე ლალუა გიჟებრაშვილები სცხოვრობდნენ ერთ ერთ მივარდნილ კუთხეში, ერთ მივარდნილ პატარა ქალაქში. იმათი სადგომი, ათ აღლზე მოთავსებული ალიზის სახლი, პატარა იყო და დაჩრდილული, ნოტო იმ ციხის კედლით, რომლის საძირკველზედაც ჩიტის ბუდესავით იყო მიკრული.



ახვუსტ ბეგელი.

გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის მეთაური. წელს ბეგელი 70 წლისა შესრულდა. გერმანიის ს.დემოკრატიამ დიდის ამბით იდღესასწაულა ეს იუბილეი.

ჩრდილი და სინოტიე ხელს არ უშლიდა ლალუა-ლალუს დღეგრძელობას, ერთიც და მეორეც კარგა დიდი ხნისანი იყვნენ და ჯანსაღათ გამოიყურებოდნენ.

ამათი ორ სართულიანი ალიზის სახლი, ქართულს ძველებურის ბანით, აგერ სამოცი წელიწადია სდგას და იმ კლდესავით მკვიდრია, რომელზედაც ციხეა აგებული. მაგრა სდგას და ყოველ ზეციურ მრისხანებას—წვიმას, თოვლს, ქარიშხალს—ძალდათაც არ აგდებს.

ისიც მართალია, რომ ამ შესანიშნავ შენობას აღმოსავლეთის კედელი თავით ბოლომდე გაბზარული აქვს, მაგრამ ეს გაბზარული კედელი აგერ ოცდა ათი წელიწადია ასე გაბზარულია და შიგ მდგომ ლალუა-ლალუს სრულებითაც ძილს არ უფთხოვს.

პირიქით ამ ალიზის სახლის სიყვარული და ფარეზი ამ ცოლქმარისაგან გასაოცარია. ყოველ შემოდგომას ლალუაც და ლალუაც ფთხილად, კანკალ-კანკანით, ისე როგორც იმათ ხნიერებას შეეფერებოდა, მიდიოდნენ პატარა კიბით ბანზედ, ჰგლეჯდნენ ბალახს, სტკეპნიდნენ აჩიჩქილ მიწას, განგებ ამისთვის გაკეთებულ ქვის საგორავით, უკეთებდნენ ავალას, ასუფთავებდნენ წყლის სადენ თიხის მილებს, ამაგრებდნენ ლაბიერებს და ისე გატყეცილს და დამზადებულს უხვედრებდნენ ზამთრის ამინდებს. რასაკვირველია, არც საძირკველს აკლებდნენ თავიანთ მზრუნველობას. სახლის გარშემო კარგი ღრმა ხვრელი იყო შემოთხრილი, რომლითაც

ბანიდან ჩამოსული წვიმის წყალი ქუჩაში გადიოდა და საძირკველს არ აზიანებდა. ამ ხვრელს კი მარტო ლალუა პატრონებდა.

— ეს დედა კაცის საქმე არ არის. ბარი და ნიჩაბი ქალს ხელში არ მიეცემა!—იტყოდა ხოლმე ლალუა.

ლალუავე ამაგრებდა აგრეთვე პატარა ბალკონის დაფერხვილ კიბეს, სახლის კარ-ფანჯრის რაზა-კოჭაკსაც. შიგნიდან სახლს კი რა გაკეთება უნდოდა, იქ ვინ რას გააფუჭებდა, სუყველაფერი ხელ უხლებლად დაცულია, ერთი ლურსმანიც არსად არის მიკრული მას აქეთ, რაც ლალუას ეს სახლი მზითვად მოჰყვა და რითაც ლალუა დიდათ ამაყობს.

— ეს სახლი რომ არა გვქონოდა,—ხშირად ეუბნება ლალუა თავის მეუღლეს,—ხომ აქეთ-იქით უნდა გვეწანწანა? ხან ვის უნდა შევკედლებოდით და ხან ვის, ხან ვისთვის უნდა გველოლიავენა და ხან ვისთვის, რომ ქირის თხოვნით ფეხები არ ებრაგუნებინათ. ეხლა კი ორმოცდა რვა წელიწადია ერთ ალაგასა ვდგევართ, გადასვლა-გადმოსვლაში ერთი ჯამი არ გავგტებია, ერთი ვეჯისთვის ბინა არ შეგვიცვლია; ყველაფერი თავთავის ალაგას არის. ჩემ სარდაფში რომ ჩაიხედოს ადამიანი, ათასის წლის მოწყობილი ოჯახი ეგონება: ყველის ქილები, ერბოსი, წნილის ჯარივით არიან კედლებთან ჩამწკრივებულები, კართაფილის ორმო, ქარხლისა, სტაფილოსი წლითი-წლობით მზა მზარეულათ არის გაწყობილი. შემოდგომაზე საზრდოს ჩაყუთ, გაზაფხულამდე დაცარიელდება, შემოდგომაზე კიდევ ჩაყვრით. ფქვილის „ანბარი“ სწორედ იმ თახჩაზე არის გამოჭრილი, რომელშიაც აგერ სამოცი წელიწადია სდგას და სდგას, ჯერ ისევ პაპიჩემის გარსუას გაკეთებულია, ხუთი საცილო ფქვილი ჩადის და წლის წლობამდე გვეოფნის კიდევ. აი ჩემი მზითვის „ზანდუკი“ ისე ჰქყვრიალებს, ფოთლები ისე უპრიანდება, თითქო გუშინ მოუტანიათ ჰავლაბრის ქარვასლიდანაო. გადატან-გადმოტანა რო ყოფილიყო, განა ასე იქნებოდა?

ასეთსავე თავმომწონეობით მოუთხოვრებდა ხოლმე ლალუა ამავე ამბავს თავის მდგმურს ხანფერვანს, თავისავით მოხუცებულს და ერთად-ერთ მტერ-მოყვარეს. ხანფერამ ზეპირად იცოდა ყველა ეს გარემოება, მაგრამ ლალუას სიტყვას არ აწყვეტინებდა.

— რა ჰქნას, ქა, მაშ რა სთქვას? პირი დაუობდება სიჩუმით და სხვა საგანი რა აქვს სალაპარაკო? სხვა რას ჰხედავს, სხვა რა ესმის? ეგ არს და თავისი ოთხი ალიზის კედელი.

ღიახ ლალუას მთელ თავის სიცოცხლეში არა უნახავს-რა გარდა თავის ალიზის სადგომისა და არც არა უნდოდა-რა ენახა. ოჯახი, ოჯახის მოვლა-პატრონობა ერთად-ერთი ხვედრი იყო ლალუებისა და ისინიც ამ დაცვის და მოვლის რელიგიურის სიწმინდით ასრულებდნენ.

ლამაზი, გონებას არ მოკლებული დედა-კაცი მთელ ორმოცდა რვა წელიწადს მხოლოდ თავის ბუნავის გაფრთხილებას, თავის კუჭის ლოლიობას უნდებოდა. ადექი, დაგავე, დაწმინდე, გაბერტყე, გარეცხე, მოხარშე,—აი დიდი მოვალეობა, დიდი ზნეობრივი ვალდებულება, რომელსაც მეუღლეობა ავალებდა დედა-კაცს და ლალუაც, როგორც ერთი საუკეთესო წარმომადგენელი იმ დროინდელის დედა-კაცობისა, შესანიშნავ ტიპს წარმოადგენდა.

მთელი დღე სახლში ფუსფუსებდა, თაროებს ინდაურის შეკრული ფთებით გადმოჰგვიდა, ძველის-ძველად შეძენილ ჩინურ ქურქებს გასწმენდა და ისევ თახჩის კუნჭულში მიმალავდა. ლამაზის ჩუქურთმებით შემკულ ლანგრებს, თუშფალანგს, ბალიებს, ფლავის ქვებს, ტაფას დათვალიერებდა

და ისევ ტახტის ქვეშ, ფარდა ჩამოფარებულ ტახტის ქვეშ, შეაწყობდა. ყოველ დღიურ სახმარებლად ლალუას მხოლოდ ერთი პატარა თიხის კოჭობი ჰქონდა და სადილის სამზადისთვის მარტო იმასა ხმარობდა. მერე ქეჩა ხალიჩას გადმოჰგვიდა, ტახტის თავსა და ბოლოს დაწყობილ მუთაქებს გაბერტყავდა, გაბერტყავდა აგრეთვე პატარა ფანჯრებზედ თეთრ ფარდებს და დიდხანს შინჯავდა მაზედ მოკერებულ წვრილ ნაქსოვ არშის:

— ჰე, ჰი!—ამოიოხრებდა და იტყოდა:—აი თუ მეც ქალი ვიყავი და ხელ საქმეც მებალისებოდა! ეხლა კი ნევსზედ ძაფსაც ვეღარ ვაგებ!

ხანდი-ხან წელიწადში ორჯელ-სამჯერ „ზანდუქსაც“ ამოალაგებდა და იქ ჩაწყობილ ფართალს გაამზევებდა. ორ უბიანი წითელი ქირმანის შალი, მირალიანთ ოჯახის სიამაყე, ლალუას მზითვად მოყოლილა, თუმცა აქა-იქ, დიდხანს ზანდუქში დებით, დაჩრჩილული იყო, მაინც მშვენიერი რამ იყო, ნამდვილი ქირმანი, ნაზი და მკვიდრი, კალმის ნახატივით შეხამებული მშვენიერის ფერადებით.

— ეს უნდა ჩვენმა ტერტერამ ჩემ კოლოპურტად წაიღოს?! მერე ვინ უნდა გააფრიალოს მირალიანთ სამასი წლის ნაქონი მშვენიერება!—კვლავ ამოიოხრებდა ლალუა და მზეს მიუწვევდა თავის საუნჯეს. მერე მადარფექის, პარჩიდან მოტანილ, ჩადრს გაშლიდა და ნაკეცებს შეუცვლიდა, რომ არ დამტვრეულიყო.

— ეს ჩემი სუღარაა, უნდა ამ ჩადრში გამახვიონ და კუბოში ისე ჩამდონ, დედი ჩემის ნაწილს ნაქონია. მე კი ვიღას გადავცემ... ერთი ქალი მაინც გამჩენოდა... მაგრამ შენ უკეთ იცი, უფალო! იქნება ღირსი არ ვიყავ შენის მოწყალეებისა!—და სასოებით შეჰხედავდა თავის გამკვარტლულ ქერს, რომლის ზემოდაც ლალუას უფალი ეგულეობდა.

მერე სიასამურ ქამოკრულ ატლასის ქათიბს გაშლიდა, გაბერტყავდა, გასწმენდა და ახლა იმის ბიოგრაფიას გაიხსენებდა.

— ეს ბანოში ატლასი პაპიჩემის მამას ტერ-ყაზარას კოსტანტილ-პოლიდან მოუტანია ცოლისთვის, როდესაც ტერ-ყაზარა ეკლესიის საქმეებისთვის გაუგზავნიათ პატრიარქთან. ნეტა იმ გულმკვდარმა ხალხმა, რად გადაადგო მოდა ქათიბის ტარებაზე? უკეთესი განა რა უნდა ჩაიცვან? რაღაც „კლოკები“, „კაზაკინები“ „კირასები“, ნეტა რას გვანან? რად ღირდა ერთი ქათიბის სახელის აღებ-დაღება ლეკურის თამაშობაში! რა სინაზით, კეკლუცობით მივიფარებდი ხოლმე სახეზე ქათიბის ყოშს სიასამურ მოკერებულს და ქვეშიდან კი ხალხს ვათვლიერებდი, მოსწონთ ჩემი თამაში თუ არა მეთქი... აი, მწვანე სახის კაბა, ესეც თურმე ნამდვილი ინგლისურია. აბა ახლა წამოაყენონ ამისთანა ფარჩა?! ეხლანდელი ყველაფერი ყალბი და დამპალია, ორი დღის საზრდო...

ასე ალაგებდა და ჰფენდა მზეზე ლალუა თავის ნამზითვს და მემკვიდრეობით გადმოცემულ საუნჯეს და სტკებობდა მოგონებით ერთ დიდმარხვის მყუდრო მზიან დღეს.

— სუფრა გაშლილი არა გაქვს? შუა დღეა, წირვა რაცხანია გამოვიდა!—საყვედურით და, ცოტა არ იყოს, ბძანების კილოთი დაარღვია ლალუას ბაასი წარსულთან იმისმა დარბაისელმა თანამემცხედრემ ლალუამ.

— უი ქა, მოხველი კიდევ!? მე კი სკივრის გამომზევებაში დღე გამომეპარა!—და დანაშაულის გასასწორებლად საჩქაროდ გადაშალა ტახტზე ლურჯი სუფრა, ზედ ორი ქაშანურის ჯამი დასდგა, ორი ჩალის კოვზი, ნახევარი პური, თეფშით მწვანილი, ლობიოს კირკაყვი, კომბოსტოს წნილი, სისველისაგან გაშვებულნი, ქსნის ხევის თიხის ჩარქით ღვინო და ბოლოს თავის პატარა კოჭბით ლობიო შექამანდი, რომელსაც თითონაც გვერდით მოუჯდა.

— ტერ ასტვაც! ტერ ასტვაც!—წაიღუდუნა ლალუამ, მაღალი ძველებური კალმუხის ქუდი მოიხადა, შავი მაულის კაბის სახლები მხარზე აიკეცა, უღვავები გადიგრინა, მერე ჯიბიდან ლურჯი თეთრ-წინწკლებიანი ხელცახოცი ამოიღო, მუხლებზე გადიფარა და ისიც სუფრას მოუჯდა ლალუას პირდაპირ.

ცოლქმარნი დინჯად და დარბაისლად შეექცეოდნენ ღვთის მოწყალეობას.

— რა გემრიელია დღეს ეს ლობიო,—სთქვა ლალომ, როცა, პირამდის სავსე, ჩაყრილ-ჩაბუებუებული ჯამი მოლოკა.—ზარბაზს არ ჩამოუფარდება!

— ერთი წყლით არის მოხარშული; სულ ნება-ნება ნადუღია. განა არ იცი, ლალუას მოხარშულ ლობიოს რა გემო აქვს! მთელ საქართველოში გათქმულია! ხვალ შაბათია და ზარბაზით მოგიხარშავ.

ხანდიხან, როცა ლალუა ქეიფზე იყო, ამ მშვენიერ სადილს დესერტსაც მიუმატებდა ხოლმე, ახალ წლიდან გადარჩენილ სამკვლეულს: ქიშიშ-ლაბლაბოს, აღჯანაბათს, ინდიხურმას, ფშატს, ჩამიჩს. ყველა ეს სანოვანე, რასაკვირველია მისხლობით იყო მირთმეული, მაგრამ ზომიერება ლალუა-ლალუასთვის ყველაფერში ქვემარტებად იყო აღიარებული და არსად და არასდროს არ უღალატნიათ ამ ზომიერებისთვის. ძილი რა არის ძილი, ისიც კი გაზომილი ჰქონდათ ლალუა-ლალუას.

— დილის ძილი კაცის ჯანის მკვლელია!—იტყოდა ხოლმე ლალუა და ყოველთვის, ბავშვობიდან სიბერემდე, მამლის ყვილისას სდგებოდა.

— შუა დღის ძილი შემრგოა, ადრე დაძინება ჭკუის მოსვენებას. სანთელი რად უნდა დაიწვას, როცა სიბნელე ღმერთს ძილისთვის გაუჩენია!

ამ ცხოვრების ფილოსოფიით გამსჭვალულნი ცოლ-ქმარნი სცხოვრებდნენ და სცხოვრებდნენ. ქვეყანა და ქვეყნის ბრუნვა არაფერ ცვლილებას არ ახდენდა ამათ სიცოცხლეში. დღევანდელი დღე ისე ჰგავდა გუშინდელს, როგორც შარშანდელი წლევანდელს.

მარტო წელიწადში ორჯელ, ნათლილება—აღდგომას ტერ-ყაზარა, ამითი მოძღვარი, თავის დიაკნით, არუთინათი, შეადრებდა ხოლმე მათ კარებს: ასხურებდა იაზმის წყლით კედლებს, აკურთხებდა და აკოცნიებდა ჯვარსა და სახარებაზე ლალუა-ლალუას, მუშტრის თვლით გადაათვლიერებდა კედელზე ჩამოკიდებულ მეღის ტყავ გამოკრულ ლალუას ქურაქს, სუზინ გადაფარებულ ტახტის ბოლოზე მილაგებულ სუფთა ლოგინს, საკოლოპურტოს*) და ორ უხანთულით მუჭაში გაავლიდა კარებს. ეს იყო და ეს მთელი გიჟბერაანთ მიმსვლელ-წამსვლელი. მეზობელი ხამფერაც კი არსად მიუწვევია ლალუას ჭიკა ჩიხედ, რომელსაც, მართალი რა სთქვას კაცმა, როგორც ყოველ გვარ ახალ შემოდებულს, თითონაც იშვიათად მიირთმევდნენ; თუმცა სამოვარი, ყოველთვის გაპრიალებული, დიდის რიხით იყო გამოდგმული სახლის საუკეთესო ალაგას, სტოლზე, ძველებურ—ფეხებიან სარკის გვერდით, მაგრამ იშვიათად აწუხებდნენ ხმარებით ამ ძვირფას საუნჯეს.

კნიაზი ოთარი, კნიაზი გიორგი და სხვა მრავალი კნიაზ-აზნაურნი, რომელთაც ლალუასთან ნისიების საქმეები ჰქონდათ, ყოველ დამოკიდებულებას შუა ბაზრის კუთხეში სადმე აკეთებდნენ. ან თუ რაიმე მიზეზით „სარგებელი“ დაიგვიანებდა ვისგანმე, ლალუა თვითონ მიადგებოდა კარზე და თავის საზრდოს კნიაზებისავე ურმით შინ წამოიღებდა და

*) სომხის მღვდლები კოლოპურტს ეძახიან იმ ტანისამოსს და ლოგინს, რომელიც მრევლის სიკვდილის შემდეგ იმათ ხელში გადადის.

რას არ წაჰრიდებდა ხოლმე დალო ამ ურემით: პურიო, ლობიო, სიმინდიო ქათმებისთვის; ეს გოგრაო, ეს კომშიო, კომბოსტო და სხვა ათას რამეს. ცოცხი რა არის; ცოცხი, ცოცხსაც კი გამოსთხოვდა ხოლმე კნიაზების გამღლებს.

— ოჯახში ყველაფერი საჭიროა, ყველაფერში ფული უნდა გაიღო ქალაქ ალაგას მცხოვრებმა და აქ კი, დალოცვილებო, ყველაფერი მუქთათა გაქვთ, ცილამ გიცვივათ რაღა!

თუმცა ლალუა და დალუა არავის ეკარებოდნენ, არც არავის თავის ოჯახს აკარებდნენ, მაგრამ როცა ათასში ერთხელ მოუხდებოდათ ხალხში გარევა, მაგალითად, ნათლილება-აღდგომას წირვა ლოცვაზე წასვლა, თავიანთ მოქალაქობის ესტიმარს არ იტყებდნენ. ყოველთვის იმ რანგში ჩადგებოდნენ, რომელიც ჟამთა ვითარებით მინიჭებული ჰქონდათ და რომელსაც ისეთივე ერთგულებით იცავდნენ, როგორც სხვა ყოველ თავის საკუთრებას.

— ლეჩაქის ჰარშია მინდა სააღდგომოთ. — იტყოდა ლალუა.

— ჰარშია?! რად გინდა ჰარშია? ყმაწვილი ხომ აღარა ხარ. უარშიოთაც კარგა წახვალ წირვაზე!

— უი ქა, რას ამოფ, ალაჯან! უარშიოთ რა, მელორის ცოლი ხომ არა ვარ. მოქალაქე გიჟებროვის მეუღლე და უარშიოთ! ეხლა ხომ ჩადრები აღარ გვასხია, კლოკებზედ ლეჩაქებია გადაშლილი. მერე ჩემ გვერდით სუფინიანში ტერ-ყაზარას ცოლი სდგას, მეორე გვერდით ოპანეხა ზარაფისა. ახლა უნდა ნახო, რა რიგათ აცვიათ, რა ჰარშიები აქვთ მოვლებული! უკანასკნელი ვინმე ხომ არა ვარ, რა ეკლესიაში უკანა კედელს ავეტუზო; ჩემი ალაგი მისხის მისხილამ გადმოსულა ჩემზე. ბებია ჩემის ლალუას მემკვიდრეობაა. ხალიჩა და დოშაკიც კი ისევ იმისეულია. სხვა ქვეყნიდან ბოგანოთ ხომ არა ვარ მოსული! ჩემი დედეულ-მამეულთ ოჯახი ექვსასი წელიწადია მატრაპაზეულის მემკვიდრეებით ითვლება.

— ოჰ, ოჰ! კარგი, ზახლა ნუ წაიღე შენის გვარეულობით! ეხლა მე რომ ახალი გადმოსული ვიყავ ერზრუმიდგან, ამიტომ არ წამამყვი? უარი რატო არ მითხარი?

— უარი რატო არ გითხარი? მერე მე ვინა მკითხა? მამა ჩემმა და დედა ჩემმა მზითვეი ისე შემეკერეს, რო არც კი მითხრეს, ვიხედ მათხოვებდნენ. მარტო სუფსარქისის ნავაკატზედ გამიშვილეს: „ხვალ ჩვენ მეზობელ ბაზახს ლალუას უნდა მივათხოვოთ“.

— მერე, ვითომ შენ უარი ჰქენ?— ეშმაკურათ გაიღიმა დალუამ, თუმცა ძრიელ კარგად იცოდა, რა პასუხსაც მიიღებდა.

— დალუას მეთქი? იმ გადმოთრეულ კრუას მეთქი?! დავიღრიალე, მაგრამ მამა ჩემმა ისეთი დამიბღვირა, რომ კინაღამ მიწაში არ ჩავძვერი. დედამ კი მიალერსა და მითხრა: „სუ, სუ გეთაყვანე, ნუ იტირებ, თვალებს ნუ დაისიებ, მეტი გზა არ არისო! ქალის ხვედრი ავეთია!..“

— მერე ბევრი იზარალებ? კარგი ქმარი ვარა? — ლალუას ორმოცდა რვა წელიწადია სულ იმას ვზრუნავ — ლალუას არა დააკლდეს რა მეთქი... როგორი ჰარშია გინდა? შენ სივანე და სახე მითხარ და ბაზახ გრიგოლას მე მოურიგდები. ერთი-ორი გროში კიდევ ჰყავის იმაზე ჩემი.

— მაშ შენი პერანგის გულის პირისთვის ერთი არშინი ლურჯი შავიც მოაქრევი, ორი არშინი შავი ზონარიც.

— შავი? უჰ, ახლანდელი შავი განა სასყიდელი: ექვს თვეს არ გიძლებს. მე რო საქორწილოთ შეიდიში შევიკერე, გახსოვს, აქ მატრაპაზეულში იყო მოქსოვილი, ოცდა ხუთი წელიწადი ვატარე. არც ფერი და არც შნო არ დაჰკარგვია, სულ შახიშუხი გაჰქონდა. ეხლანდელი დრო სულ ზართიფურთია, სიმტკიცე აღაფერში არ არს!

— მეც მაგას არ ვამოფ, ეხლა ჩემ სარის კაბას როვშინჯავ, მართლა რომ ფარჩა კი არა, ხარის ტყავია.

ასე ტკბილად შეთანხმდებოდნენ მეუღლენი და აღდგომა დღეს ლაზათიანად მოკაზმულნი თავთავიანთ ალაგას გამოიქიმებოდნენ ეკლესიაში.

მაგრამ შეუცვლელი არა არის რა ამ ცოდვილ ქვეყანაზე და ერთ მშვენიერ გაზაფხულის დღეს, ლალუა-დალუას შეურყეველი, მკვიდრი ოჯახიც შეირყა და მალე ბოლოც მოეღო.

ლალუამ ვახშამზე ბევრი თართის დოში ქამა, ზედ ორიოდ სტაქანი მატრაპაზელი ღვინოც გადახუხა და ველარ მოინელა, გულზედ ჯდომი მოაწვა.

— ალაჯან, მე ვკვდები, ვკვდები... შენ კარგად იყავი... — გაღურჯებული და აცახცახებული ეუბნეოდა ის თავზარდაცემულ დალოს: — აი, ეს სკივრის გასაღები, განჯინისა... ჯიბეში ჩაიდე... ტერ-ყაზარას ქირმანის შალს ნუ მისცემ... ვაი... ვაი... ალაჯან... ალაჯან... ზარბაზს ლობიოს... აქ სიმწარით გააყრჯოლა ლალუას, სამუდამოდ ენა ჩაუვარდა, დალუას მეუღლე მოეშალა.

დალუა გაშრა. ყოველი მოსაზრება დაჰკარგა და რაღაც გამოურკვევლობამ შეიპყრო. თავზედ ქუდ ჩამოფხატული, კაბის სახლებში ხელებ გაყოფილი, წვერ მოუპარსავი, იგი ერთ თავად ტახტზე მოკეცილი იჯდა და თითებზედ რაღაცას ითვლიდა. სკივრის, თახჩის, მარნის გასაღები ვინ ჩაიგდო ხელში, არც კი შეუნიშნავს. იმის სახლს ათასი პატრონი გამოუჩნდა. იმის წლით-წლობით დაზოგვილი და შენახული ქირმა წაიღეს, და ლალუასთან ერთად იმისი ოჯახის სამოსელიც ჩაქრა და დალუაც სიბნელემ მოიცვა.

ეკ. გაბაშვილი.



ციფრების მახიერა:

ტფილისის მცხოვრებნი: სომხები (35%), ქართველები (30%) და რუსები (20%). — მოხელე-მოსამსახურენი ტფილისის ქალაქის თვით-მმართველობაში: სომხები (75%), რუსები (10%) და ქართველები (8%).